

Kuuluu rasahdus. Mustakärkiset punertavat korvat hörähtävät. Suljettujen silmäluomien takaa kuuluu kahinaa. Pieni punakettu avaa silmänsä. Jykevän tammen alla olevan kotikolon suuaukolta hohkaa valkeanharmaan illan kajo. Ulkopuolelta kuuluu epämääräisiä ääniä. Kettu nousee vaivalloisesti ylös. Se kiskottelee kaulaansa ja venyttelee selkäänsä. Sitten se karistaa unen pois harteiltaan ravistelemalla itseään rajusti, ja luikahtaa muutamalla harppauksella talven kirpeään pakkasilmaan. Jälleen rasahtaa. Kettu kallistaa toista korvaansa ja paikantaa äänen lähteen kotinsa katteena toimivan tammen toiselta puolen. Sen silmiin pistää hangesta ylös versoava paju, jonka juuressa nököttää valkoturkkinen jänis. Leukaluut louskuen tämä järsii jo puoliksi irronnutta pajunoksaa täydessä työn touhussa. Kettu kaartaa jäniksen viereen, kurkistaa sen olan takaa, ja huikkaa: "Mitä sinä teet?" Jänis vinkaisee. Pajunoksa putoaa sen kypälistä kovalle hangelle. Laajennein silmin tämä kääntyy ketun puoleen. "Poika hyvä, ei ole soveliasta hiipiä toisen selän taa tuolla tavoin!" "Anteeksi, jänövaari." Jänis räpäyttää silmiään ja puistaa pörröistä päätänsä. Sen korvat lörpahtavat puolelta toiselle. "Sinulla on vielä paljon opittavaa, poika pieni." Kettu väistää jäniksen jo tutuksi tulleen moitteen, jota tämä on koko pitkän loppukesän ja kirjavan syksyn jaksanut hokea, ja silmäisee maassa lepäävää oksaa. "Mitä sinä tuolla teet?" Jänis vilkaisee melkein poikki jyrskyttäneen pajunkorttia. "Ilta-ateriamme. Sen tarkoituksena on olla päivällisemme kohokohta. Kaukaiset sukulaiset loikkivat luoksemme aina joen toiselta puolen saakka. On minun perheeni vuoro järjestää jokavuotisen jouluaaton juhla, eikä hupenevan metsämme antimissa ole paljon valinnan varaa." Kettu näyttää hämmentyneeltä. "Jouluaaton?" "Jouluaaton", jänis toistaa. Kettu nostaa toista tassuaan ja kallistaa päätänsä. "Mikä se on?" Jänis tuijottaa kettua merkitsevästi. "Kuten sanoin, sinulla on vielä paljon opittavaa. Mutta suonet anteeksi, poika hyvä, minun on jatkettava ahkerointini päätökseen ennen pimeän tuloa." Jänis kohottaa värisevän nenänpäänsä ylös. "Taivas on jo tummumaan päin, joten aikaa ei ole hukattavaksi." Ennen kuin kääntää jänikselle selkäänsä, ketunpoika kumartaa tälle kevyesti paikatakseen aiemman epäkohteliaisuutensa. Sitten se jättää iäkkään jäniksen rauhaan, ja lähtee jolkottelemaan metsän laitaman suuntaan. Hämmärlaskeutuu muuttaen valkoisen lumipeitteen siniharmaaksi vaipaksi, joka sulkee ketunpoikasen puiden siimekseen. Pakkanen on kiristymässä: kettu tuntee sen paksun turkkinsa peittämällä iholla ja varpaidensa väleissä, niiden iskeytyessä rosoista hankikantoa vasten. Kettu luulee varistelleensa päivänokosten jättämän uneliaisuuden tiehensä, mutta on varma, että jäljelle on jäänyt vielä rahtunen unta. Jouluaatto, se tunnustelee, mutta ei keksi sanalle tarkoitusperää. Miksi kukaan koristaisi pöydän koreaksi jotain jouluaattoja varten - jänövaarin mukaan vieläpä vuodesta toiseen! Onko se jokin harvinainen lajike, joka nousee talven keskellä ylös horroksestaan? Viimekeväinen ketunpoikanen ei ole koko lyhyen elämänsä aikana kuullut kenenkään mainitsevan sanallakaan jouluaatosta. Onko se kenties metsän kuningas, tai jopa vaarallinen? Pimeys taittaa hämärän alleen. Kettu puikkelehtii puiden väleistä ja astahtaa kahden lumen peittämän, toisiaan vasten nojaavan koivun jättämästä aukosta pellon reunalle. Se pyörittää terävää kuonoaan avaran maiseman jokaiseen suuntaan, kunnes äkkää kaukaisuudessa kirkkaankeltaiset valopisteet. Kettu tuntee vatsassaan kurinaa. Asutusta. Ihmisiä. Ruokaa. Tuttu apaija saa veden herahtamaan sen kielelle. Kettu lähtee suurin loikkauksin pellon toisella laidalla könöttävää taloa kohden. Päästyään pihaa kiertävän matalan kuusipensaaseen luo se löytää tutun kapean raon, josta se sujahtaa tottuneesti läpi. Sitten se kaartaa valtavan kaivon vierestä talon kivirakenteista jalustaa myöten asutuksen takapihalle. Se kapuaa omenapuun juurelle kasatun lumikinoksen päälle, ja istahtaa varjoihin, aivan ikkunasta ulos kajastavan valon muodostaman ääriviivan ulkopuolelle. Mukautettuaan silmänsä asutuksen sisäältä paistavaan kirkkauteen se näkee ikkunalle asetetun kynttiläkoristeen takaa

viiden ihmisen joukkion. Siitä lähtien, kun ketunpoikanen on lähtenyt omille teilleen synnyinpesästään, se on löytänyt takuuarman ravintonsa tämän kyseisen talon herrasväen jätetunkiolta tai huomiotta jätetyistä ulkoaterioista - talonväellä kun on ollut tapana aina kylmän tuloon asti syödä ulkosalla. Utelias kettu on pysähtynyt kerta toisensa perään seuraamaan ihmisperheen eloa, sillä nuo vauhdikkaasti liikkuvat ja kovaan ääneen puhuvat olennot ovat, pelottavasta omituisuudestaan huolimatta, sangen viehkeitä. Kettu muuttaa jalkojensa asentoa, ja siirtää takamustaan mukavammalle paikalle. Sen pieniin mustiin silmiin osuu pitkällä korokkeella jököttävä, ja kiiltävällä vadilla höyryävä, lihakimpale, jonka herrasväen vaaleanutturainen emäntä on juuri laskenut käsistään. Tuosta saan oivallisen aterian, kunhan he kiikuttavat sen jäännökset ulkoilmaan. Kettu lipoo suupieliään. Minun on oltava kärppänä tuon aarten kanssa. Neljä tyttöä - kaikki toistensa näköisiä - sipsuttavat äitinsä vanavedessä puhtaita astioita pöytään kantaen. Kettu rypistää kulmiaan. Yksi joukosta puuttuu. "Isännän kunto on heikentynyt." Kettu säpsähtää, ja on pudota kinoksen päältä. Säikkyneenä se kohdistaa katseensa vierelleen ilmestyneeseen hahmoon, joka muistuttaa lähinnä tummanpuhuvalta taivaalta karannutta varjomaista patsasta. Hahmo liikahtaa synkkydestä pois lipuen, jolloin kettu hengähtää huojentuneena: "Ai, sinä." Se kipuaa takaisin asemaansa, mutta ei väistä katsettaan itseään puolta kookkaammasta otuksesta, joka istahtaa sen vierelle. "Mitä sinä täällä teet?" "Olen tavanomaista rajavartiointia suorittamassa." Jylhä otus katsoo kettua viekkaat silmät kiiluen. "Sinä, sen sijaan, jälleen varkaissa." "En minä varasta: lainaan vain." "Mutta et kuitenkaan ole koskaan palauttanut lainatavaraa, saati sitten antanut siitä vastapalvelusta takaisin, ethän?" Kettu laskee kuononsa vaitonaisena. "Ei minulla ole heille mitään annettavaa, isäsusi." Susi, metsässä elävän lauman uhkea johtaja, kyräilee kettua karsastaen. "Jokaisella meistä on toiselle jotain annettavaa." Sitten se suoristaa kuononsa valonkajoa kohti. Kettu seuraa suurikokoisen suden katsetta. "Mitä tarkoittit, kun sanoit, että isäntä voi heikosti?" Se yrittää yhä paikantaa miellyttävän näköistä ihmismiestä muun perheen joukosta, mutta tuloksetta. Susi keikistää päätään, katsahtaa pientä repolaista, ja suuntaa sitten silmänsä takaisin asutuksen sisätiloihin. "Sinähän heidän elämässään olet enemmän ollut mukana - luulisi sinun huomanneen." "Huomanneen minkä?" Susi irrottaa silmänsä ikkunan sisäpuolella tapahtuvasta liikehdinnästä. Sen katse synkkenee. "Isännän ulkokuori on rapistumassa." Kettu häkeltyy. "Ei kai sentään? Jääkö hänestä jäljelle vain kasa luita ja nahkaa?" Susi naurahtaa kolkosti. "Tavallaan: Hänen heikko ruumiinsa jää tänne maan huomaan, mutta hänen sisällä palava sielunsa jatkaa matkaansa." Kettu tuntee pienen pelon värähdyksen rinnassaan. "Minne hänen sielunsa lähtee? Eihän hän voi jättää perhettään: heidän nuorimmaisensa muuttuisi surun murtamaksi!" Vaikka kettu ei ole kovinkaan ihmisläheinen, niin on tästä maalaisperheestä tullut sille viimeisten kuukausien aikana erikoisella tavalla tärkeä. Susi kohottaa ison kirsunsa kohti taivaan kantta, jonka kaukana tuikkivat jalokivet ovat valtaamassa omakseen. "Hänen sielunsa jatkumoon eivät valinnanteot enää auta: tämä on kirjailtu tähdistöön hänen kohtalokseen." Kettu pudistaa epäuskoisena päätään. Se kiinnittää silmänsä saporapäiseen tyttöön, sisarjoukon pienimpään, jonka kasvot ovat kuin herrasväen isännän peilikuva, vain nuoremassa valossa. Ne säkenöivät suloista puhtautta tämän silmien pilkehtiessä kuin auringonsäteiden läikittävä joen pinta. "Mikä isännällä on hätänä?" kettu kysyy. "Hänellä ei ole hätää. Hän on vain väsynyt." "Mutta minäkin tunnen väsymystä päivittäin! Myös jänövaari on valittanut väsymyttä selkäänsä, puhumattakaan pöllömuorista ja tämän siivistä. Kertooko väsymyksemme siitä, että mekin olemme haurastumassa?" Susi hymähtää. "Voi poika, teidän uupumuksenne saapuu kehonne energian latausta varten; isännän taas on sitä entisestään kuluttava." Kettu silmäilee

kellertävänä hohtavaa hankea. Sen mielen pinnalle kohoaa muisto alkusyksyisestä ihmismiehestä, jonka tumman parran peittämät kasvot olivat olleet vielä punakat ja elolliset. Kun tarkemmin pinnistelee, niin se muistaa isännän tosiaan ottaneen kuukausien aikana muuttuakseen: tämän silmien kirkkaus on samentunut ja kasvojen punan tilanne on liukunut pahaenteinen harmaus. Kimmoisa iho on niin ikään imetty kuiviin - kauniin pyöreiden tilalle ovat tulleet pinnan alta esiin pyrkivät poskiluut. Tästäkö muutoksessa olikin kyse: ihmisruumiin rappeutumisesta? Samassa lapset pysähtyvät kuin käskystä. Herrasväen isäntä köpöttää ruoantuoksulla täytettyyn huoneeseen. Mies kiikuttaa itseään työläänä eteenpäin. Ennen niin paksun, kasvot osittain peittäneen parran haivenisto näyttää nyt kalsean koruttomalta. Nutturapäinen nainen tarttuu miestä olkapäästä ja saattaa tämän seinän vierustalla odottavalle mahonkipenkille. Mies kiittää ja hymyilee urheana, vaikka tämän kasvoilta kuultaa voipunut tuska. Kettu vilkaisee sutta nopeasti, mutta siirtää alakuloiset silmänsä takaisin talon lämpöisten seinien sisällä hyörivään väkeen. "Onko isännällä paljon aikaa?" se kuiskaa. "Tuskin muutamaa kuunkiertoa kauempaa." Kettu painaa päänsä. Se tuntee piston sydämessään muistaessaan ne kaikki kerrat, joina se on syksyn aikana käynyt nappaamassa isännän puiselle pihapöydälle jättämät, muovisissa kääreissä olleet ulkoeväsleivät, tämän huhkiessa pihatöitä hikinorot otsalta valuen. Kerran isäntä oli nähnyt punavalkoisen hännän viuhahtavan kuusiaidan raosta pellon puolelle, jolloin ketunpoika oli kuullut jylisevän huudon kaikuvan peräänsä. Jos vain olisin... Jos olisin tiennyt hänen voinnistaan, niin en olisi pahentanut sitä yhtään enempää. Kettu nostaa kimmeltävät nappisilmänsä ikkunan toisella puolen oleviin lapsiin ja heidän nutturapäisen äitiinsä. Sitten sen kulmat rypistyvät toistamiseen. "He ovat juuri menettämässä jotain itselleen hyvin arvokasta", se supattaa hämmentyneenä. "He eivät taistele, eivät edes sure - hehän ilakoivat!" Ketun katse seuraa tyttöjen nauravaisia kasvoja ja äitiä, jonka suu on autuaassa hymyssä. Nainen puristaa lempeästi isännän olkavartta. Neljän tyttären vanhemmat vaihtavat keskenään hiljaiset, levolliset katseet. Susi kallistaa päätään ja katsoo alaspäin pientä kettua. "Heillä on monta syytä juhlaan." "En ymmärrä." "On jouluaatto." Kettu hämmentyy entisestään. "Jänövaari kertoi järjestävänsä jouluaatolle päivällisen - kuinka siis herrasväkikin voi tarjoilla jouluaatolle aterian? Eikö se olekaan vain metsänväen ystävä?" Susi suoristaa päänsä ja katsahtaa ikkunan suuntaan. Sitten se laskeutuu hitaasti makuuasentoon, ja siirtää tassunsa toisen päälle. Kettu ei voi olla ihailematta suden suoralinjaista selkää ja massiivista ruumista, jonka peittää tuhkanvärinen kuontalo. Suden katse ei liikahtakaan tämän todetessa: "Jouluaatto on meille kaikille yhteinen. Se ei ole jokin, vaan kaikki. Se ei ole ainoastaan meille, vaan jokaiselle elävälle olenolle yhteinen." "Miksi sitä sitten juhliitaan?" "Se on uskon, toivon ja rakkauden juhla." "Hölmöä." Susi katsahtaa kettua ankarana. "Hölmöä on olla sitomatta näiden kolmen nuotin säveliä yhteen." "Mutta en edelleenkään käsitä... Jänövaari tunnetusti rakastaa rientoja, mutta entä herrasväki, jonka seiniä varjostaa kärsimys - mikä juhlanaihe heillä on?" Susi heilauttaa kahdesti pörheää häntäänsä. Hangen päälle satanut irtolumi pöllyää, ja saa aikaan alavan välkkyvien kiteiden kuuron. "Heillä on ruokaa, jolla täyttää vatsansa aamusta iltaan. Heillä on koti, jossa lämpö täyttää jokaisen sylin. Heillä on perhe, jossa jokainen toimii toisensa kannattimena. Heillä on rakkaus, joka auttaa heidät vaikeidenkin aikojen yli." Kettu tarkkailee kuonostaan lähtöisin olevaa utua, joka nousee uloshengittäessä tähtiä kohti. Sitten sen sisällä hulmahtaa oivallus, joka kutoo itsensä pienen punaturkkisen ruumiin ympärille. Isäsusi sanoi, että meillä jokaisella on jotain annettavaa, se tuumaa. Minä voin kaiken tämän jälkeen antaa isäntäväelle rauhan. Jänövaari on oikeassa: minulla totta totisesti on vielä paljon opittavaa. Ketun silmissä läikähtää kunnioitus sen hiiskahtaessaan: "Heillä on toisensa." Susi katsoo

vierellään istuvaa kettua uljaana. Tämän yönmustaksi tummuneet silmät hymyilevät.